

Радомський І. П.

*Україна, Інститут педагогічної освіти і освіти дорослих імені Івана Зязюна
Національної академії педагогічних наук України*

ІННОВАЦІЙНА ПЕДАГОГІЧНА ДІЯЛЬНІСТЬ ВИКЛАДАЧА ВИЩОЇ ШКОЛИ

Одним з головних пріоритетів сучасної вищої освіти в нашій державі є підготовка особистості фахівця, що готовий до відповідальності за результати своєї професійної діяльності, мобільності, постійного самовдосконалення та подальшого навчання впродовж життя, а це, в свою чергу, потребує висококваліфікованих, активних, творчих викладачів вищої школи, здатних та вмотивованих до інноваційної діяльності.

Проблематика підготовки педагогічного персоналу закладів вищої освіти (далі ЗВО) до інноваційної діяльності носить міждисциплінарний характер і розглядається не тільки педагогами, але й психологами, філософами, соціологами та ін.. Науковими розвідками проблем інноваційного навчання займалися такі дослідники як І. Дичківська, О. Дубасенюк, І. Коновальчук, О. Остапчук, О. Пометун, С. Сисоєва та інші.

Метою нашого дослідження є розгляд проблематики підготовки викладачів вищої школи до інноваційної діяльності.

Як ми розуміємо інновації в педагогіці? У широкому розумінні інновація в педагогіці, на думку В. Ягупова та Т. Бондаренко – це синонім успішного розвитку педагогічної сфери в суспільстві на підґрунті різноманітних нововведень, модернізації та удосконалення її елементів, компонентів і складових. Такими інноваціями в системі вищої освіти науковці виокремлюють наступні:

по-перше, освітні ідеї й практичні дії абсолютно нові й раніше невідомі в суспільстві; але такого варіанта інновацій у педагогічній системі ЗВО дуже мало; останнім часом таким нововведенням було впровадження компетентнісного підходу на всіх рівнях освіти в Україні;

по-друге, це можуть бути адаптовані, розширені або по-новому сформульовані відомі ідеї й практичні дії суб'єктів педагогічного процесу ЗВО, які набувають особливої актуальності в конкретному педагогічному середовищі, у певний період і коли є конкретні прихильники цієї ідеї; такі нововведення є найбільш характерними для системи вищої освіти;

по-третє, це можуть бути такі нововведення, які зумовлені повторним визначенням певних педагогічних завдань, які в нових умовах реалізуються раніше відомими способами та засобами, але в новому сполученні, в оригінальній авторській інтерпретації та методиці, що сприяють успішному їх вирішенню.

Отже, це постійне прагнення науковців, педагогів-практиків і організаторів педагогічної науки до модернізації та вдосконалення

педагогічних цінностей, ідей, цілей, змісту, методів, методик, засобів, у тому числі й педагогічних технологій, результатів для збереження тих із них, які мають незаперечне значення, та водночас для впровадження тих, які дають суттєвий позитивний результат у порівнянні з традиційними [2].

Сьогодні одним з пріоритетних завдань закладів вищої освіти є розвиток інтелектуального й творчого потенціалу викладачів, їх підготовки до творчої інноваційної педагогічної діяльності та створення в ЗВО інноваційного освітнього середовища.

На думку Е. Роджерса засвоєння нових ідей, інновацій у педагогіці є складним мисленнєвим процесом прийняття рішення, який поділений на декілька етапів від першого знайомства людини з інновацією до її кінцевого сприйняття. Дослідник поділяє цей процес на декілька етапів.

Етап ознайомлення педагога з інновацією. Основне завдання на цьому етапі – отримання якомога більше відомостей про інновацію. Інтерес спонукає до активного пошуку інформації, а конкретні ситуації будуть визначати напрям пошуку та її подальшу інтерпретацію.

На етапі оцінювання викладач приймає рішення щодо доцільності апробації інновації під час вивчення тієї чи іншої теми, розділу, навчальної дисципліни. Якщо, на його думку, позитивні ознаки інновації переважають негативні – приймається рішення щодо використання інновації.

В ході апробації можливе використання інновації у невеликих масштабах. Завдання цього етапу – визначити важливість і значимість інновації, також вивчається спеціалізована інформація щодо найкращих методів використання інновацій. За результатами апробації може бути як безумовне сприйняття інновації, так і відмова від неї.

На етапі підсумкового сприйняття викладачем приймається остаточне рішення щодо використання інновації у повному обсязі. Основним завданням цього етапу є оцінка результатів попереднього етапу і прийняття рішення про застосування інновації у майбутній освітній діяльності [4].

Дослідниця І. Дичківська визначає стан готовності педагога до інноваційної педагогічної діяльності як «особливий особистісний стан, який передбачає наявність у педагога мотиваційно-ціннісного ставлення до професійної діяльності, володіння ефективними способами і засобами досягнення педагогічних цілей, здатності до творчості і рефлексії» [1].

О. Дубасенюк наголошує на потребі змін у підходах до професійної підготовки педагога, необхідності зробити її такою, що передбачає розвиток індивідуальних здібностей, творчого потенціалу, професійно значущих якостей викладача та визначає пріоритетні шляхи підготовки педагогів до інноваційної діяльності:

- індивідуалізація процесу професійного розвитку;
- розвиток гнучкості мислення, здатності орієнтуватися в нових програмах та інноваційних технологіях, методах і прийомах педагогічної діяльності;

- розвиток здібності до роботи, побудованої на засадах педагогіки співробітництва;
- формування інтегративного підходу до викладання;
- формування вмінь і навичок роботи з електронними бібліографічними базами даних, роботи з науково-педагогічною літературою з використанням ресурсів мережі Інтернет;
- розширення та поглиблення знань у сфері роботи з різними джерелами інформації [3].

У результаті системного професійно-особистісного розвитку викладача вищої школи ним активно впроваджуватимуться в освітній процес як традиційні форми і методи (проблемні лекції, лекції з обговоренням конкретних ситуацій, лекції з використанням техніки зворотного зв'язку, семінарські та практичні заняття та ін.), так і різноманітні види інноваційного навчання: методи мозкового штурму, кейс-методи, робота в міні групах, заняття-конференції, методи моделювання, метод проектів, дискусії та інші.

А запровадження в освітній процес інтерактивного навчання сприятиме ефективному формуванню духовно-моральних цінностей особистості, розвитку вмінь та навичок, створенню сприятливої атмосфери співробітництва.

Перспективними напрямками подальших наукових розвідок є: розроблення навчальних дисциплін, які вміщують інноваційні технології навчання; розробка та впровадження викладачами сучасного навчально-методичного супроводу навчальних дисциплін, яке сприятиме подальшому розвитку інноваційної культури педагогічного персоналу; організація самоосвітньої діяльності викладачів ЗВО з питань інноваційної освіти.

Використані джерела:

1. Дичківська І. М. Формування інтелектуальних мотивів професійної діяльності майбутніх педагогів у контексті інноваційного навчання. *Сучасні інформаційні технології та інноваційні методики навчання у підготовці фахівців: методологія, теорія, досвід, проблеми: зб. наук. пр.* Вип. 3 / Редкол: І. А. Зязюн та ін. Київ-Вінниця: ДОВ Вінниця, 2003. С. 327-331.
2. Інноваційні освітні технології: світовий і вітчизняний досвід використання в системі неперервної освіти: монографія / відповідальні редактори Барановська Л.В. (Київ, Україна), Морська Л.І. (Жешув, Республіка Польща). Біла Церква: ТОВ«Білоцерківдрук». 2022. 341 с.
3. Дубасенюк О. А. Професійно-педагогічна освіта: методологія, теорія, практика: монографія. Т. 1. Житомир: Вид-во ЖДУ імені Івана Франка, 2015. С. 368-369.
4. Petlak E., Pokrivcakova S. On the need of innovation in teacher training // *The New Educational Review*. Torun: Wydawnictwo Adam Marszalek, 2005. Vol. 5. №1 (5).